

۱۶۱۴۱۵۸

نگاهی نو به شیوه‌های زبانی تأکید در عربی و فارسی

مؤلفین:

شرمین نظریگی

حسن صالحی

www.ketab.ir

سرشناسه	: نظریه‌ی، شرمین، ۱۳۶۶ -
عنوان و نام پدیدآور	: نگاهی نو به شیوه‌های زبانی تاکید در عربی و فارسی / مولفین شرمین نظریه‌ی، حسن صالحی.
مشخصات نشر	: تهران: علم استادان، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	: ۱۴۳ ص.
شابک	: 978-622-99473-3-3
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۱۳۲.
موضوع	: زبان عربی -- صرف و نحو
موضوع	: Arabic language -- Morphosyntax
موضوع	: فارسی -- دستور
موضوع	: Persian language -- Grammar
شناسه افزوده	: صالحی، حسن، ۱۳۴۱ -
رده بندی کنگره	: ۱۳۷۰۸ ن ۸۱۴۱/۴۱ PJ۶
رده بندی دیویی	: ۴۲۷/۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۱۳۶۷۰۲۸

نگاهی نو به شیوه‌های زبانی تأکید در عربی و فارسی

تألیف	: شرمین نظریه‌ی - حسن صالحی
طراح جلد	: موسسه مهراد (محسن ولایی)
صفحه آرایشی	: موسسه مهراد ۱۳۷۰ - ۱۳۶۴
ناشر	: انتشارات علم استادان
نوبت چاپ	: اول / ۱۳۹۷
تیراژ	: ۱۱۰۰ نسخه
لیتوگرافی	: باختر
چاپخانه	: مهر
صحافی	: مهر
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۹۹۴۷۳-۳-۳
قیمت	: ۱۰۰۰۰ تومان

کلیه حقوق این اثر برای انتشارات علم استادان محفوظ است.

انتشارات علم استادان: خیابان انقلاب- نبش خیابان ۱۲ فروردین
پلاک ۱۳۱۴ - طبقه اول - واحد ۲ - تلفن: ۶۶۴۱۸۴۹۳

پیشگفتار

از دیرباز پیوندی تنگاتنگ میان زبان عربی و فارسی وجود داشته است؛ پیوندی که با تأثیر و تأثرهای فراوان همراه بوده و در سایه تعاملات دینی، فرهنگی اجتماعی و ... پررنگ‌تر شده است.

بحث تأکید از مباحث مهمی است که در فصاحت و بلاغت کلام نقش مهمی ایفا می‌کند؛ نویسنده یا گوینده با توجه به مقتضای حال مخاطب، شیوه‌های تأکید در کلام را افزایش و یا کاهش می‌دهد؛ و بدین ترتیب تأثیر گذاری بر مخاطب را در زمان خویش در می‌آورد.

در این کتاب ضمن معرفی اسلوب‌های تأکیدی زبان عربی و فارسی، مقابل‌های تأکیدی این دو زبان را بررسی کرده و سعی داشته‌ایم با ارائه شاهد و مثال در مقابل اسلوب‌های تأکید عربی اسلوب‌های تأکیدی مناسبی در زبان فارسی قرار دهیم؛ که این کار نه تنها شباهت‌ها را نزدیکی این دو زبان را آشکار کرده؛ بلکه مترجمان را نیز در عرصه ترجمه یاری می‌دهد.

در اینجا لازم است در مورد تقسیم‌بندی ارائه شده در فصل اسلوب‌های تأکید در زبان عربی (تأکیدهای نحوی، تأکیدهای بلاغی، تأکید صوتی)، توضیح دهیم: تقسیم‌بندی تأکیدها به دو دسته تأکیدهای نحوی و بلاغی با استناد به کتب نحوی و بلاغی صورت گرفت است؛ در واقع آنچه در کتب نحوی، تأکید دانسته شده است را تأکید نحوی نام نهاده‌ایم و آنچه در کتب بلاغی، تأکید خوانده شده است را تأکید بلاغی دانسته‌ایم. از این رو در

مبحث تأکیدهای نحوی تنها از تأکید لفظی و معنوی، سخن گفته‌ایم؛ زیرا در کتب نحوی، جز در مبحث «تأکید» که زیرمجموعه «توابع» می‌باشد، از تأکید سایر ساختارهای نحوی مانند «إِنْ، أَنْ، سَین تنفیس و ...» سخنی به میان نیامده است و در مواردی مانند «مفعول مطلق تأکیدی»، نحویان به صورت گذرا، تأکید اشاره کرده‌اند؛ یا اینکه در «بدل» به رأی علمای بلاغت اشاره نموده‌اند. به ساختار نحوی مورد نظر را متضمن تأکید می‌دانند. بنابراین تأکید بسیاری از ساختارهای نحوی در کتب بلاغی بحث و بررسی شده است و آن‌ها را در دسته تأکیدهای بلاغی آورده‌ایم. در این میان دسته‌ای از تأکیدها نیز وجود دارند که بیشتر در کتب زبان‌شناسی مطرح شده‌اند و با صوت ارتباطی تنگاتنگ دارند؛ این دسته از تأکیدها را تحت عنوان تأکید صوتی به اجمال توضیح داده‌ایم.

در فصل اسلوب‌های تأکید فارسی نیز تقسیم‌بندی تأکیدها به دو دسته تأکیدهای دستوری و بلاغی با استناد به کتب دستوری زبان فارسی و کتب بلاغی زبان فارسی صورت گرفته است. در واقع هم‌پون زبان فارسی، آنچه در کتب دستور زبان متضمن تأکید دانسته شده است را، تأکیدهای دستوری نام نهاده‌ایم و آنچه در کتب بلاغی تأکید خوانده شده را، تأکیدهای بلاغی دانسته‌ایم. در این میان گونه‌ای از تأکید در زبان فارسی وجود دارد که با صوت در ارتباط است. این نوع تأکید را هم تحت عنوان تأکید صوتی (تکیه) مطرح کرده‌ایم.

در فصل برابره‌ای تأکیدی عربی و فارسی نیز، تقسیم بندی تأکيدها به دو دسته تأکيدهای نحوی (دستوری) و تأکيدهای بلاغی، بر همین اساس صورت گرفته است.

در پایان لازم است تمامی عزیزانی که ما را در تألیف این کتاب خالصانه یاری نمودند، سپاس گفته و از خداوند منان سلامتی و توفیق آنان را مسألت نمائیم.

www.ketab.ir

۱۷	فصل اول- اسلوب‌های تأکید در زبان عربی
۲۰	بررسی واژه‌های «تأکید» و «تؤكد»
۲۱	فصاحت و بلاغت کلام
۲۲	تفاوت راتب، تأکید
۲۲	گونه‌های تأکید
۲۳	تأسیس و تأیید
۲۴	انگیزه‌های تأکید، ضرر نام
۲۴	روش‌های تأکید
۲۴	تأکیدهای نحوی
۲۴	تأکید معنوی
۲۶	تأکید لفظی
۲۷	تکرار عامل یا فعل
۲۷	تکرار اسم
۲۷	تکرار حرف
۲۸	انگیزه‌های تکرار
۲۸	تکرار و معنای تأکید
۲۹	تأکیدهای بلاغی
۲۹	تأکید با ادات

۲۹		إِنَّ وَاُنَّ
۲۹		سین تنقیس
۳۰		«قد» بر سر فعل ماضی
۳۰		لام
۳۰		لام ابتدا و تأکید
۳۱		لام جرب قسم
۳۱		لام موطنه
۳۱		لام جاره زائد
۳۲		لام جحد
۳۲		ادات تنبيه و استفتاح
۳۲		هاء تنبيه
۳۳		نون تأکید ثقیله و خفیفه
۳۳		تأکید با حروف زائد
۳۴		تأکید با ساختمان یا بناء کلمه
۳۵		صیغه مبالغه
۳۶		آوردن مسند به صورت اسم مشتق
۳۶		ضمیر بودن مسندالیه
۳۶		استفاده از ضمیر منفصل برای تأکید ضمیر مستتر
۳۶		ضمیر شأن یا قصه

۳۷	آوردن «لن» بر سر فعل برای تأکید نفی
۳۷	آوردن «لا» یا «لیس» بر سر ماضی برای تأکید نفی
۳۷	کلاً
۳۸	یاء ندا
۳۸	همزه انکار ابطالی بر سر نفی
۳۸	ایه ردن جمله
۳۹	قسم
۴۰	مفعول مطلق
۴۰	مفعول مطلق تأکیدی
۴۱	مفعول مطلق نوعی
۴۲	مفعول مطلق عددی
۴۲	حال تأکیدی
۴۳	حصر یا قصر
۴۳	نفی و إلاً
۴۳	حصر با استفاده از ادات عطف
۴۴	إنما
۴۴	مقدم داشتن آنچه باید مؤخر باشد
۴۵	ضمیر فصل
۴۵	معرفه بودن خبر

۴۶	حصر از طریق لفظ «وحده» و «لیس غیره»
۴۶	اما شرطیه تفصیلیه
۴۶	لای نفی جنس
۴۶	نکره آوردن مسند الیه
۴۷	نکره در سیاق نفی
۴۷	عطف
۴۸	وصف
۴۹	قطع از تابعیت
۴۹	افعال مقاربه
۴۹	اطناب
۵۰	عطف خاص بر عام و عام بر خاص
۵۰	توضیح بعد از ابهام
۵۱	بدل کل از کل
۵۱	بدل بعض از کل
۵۱	بدل اشتغال
۵۲	تکرار
۵۲	اعتراض (آمدن جمله یا جملات معترضه)
۵۳	عطف بیان
۵۳	اشتغال

اختصاص	۵۴
التفات	۵۴
عدول از جمله انشایی به خبری	۵۵
عدول از فعل امر به استفهام	۵۶
اقتصار	۵۷
تعال	۵۷
ذکر سو و ما و ریان	۵۸
تأکید صوتی	۵۸
فصل دوم - اسلوب های تأکید در زبان فارسی	۶۳
فصاحت در زبان فارسی	۶۵
بلاغت در زبان فارسی	۶۵
بلاغت بعد از فصاحت	۶۶
مراتب تأکید در زبان فارسی	۶۷
روش های تأکید	۶۸
تأکیدهای دستوری (دستور زبان)	۶۸
قیدهای تأکید و ایجاب	۶۸
قیدهای تأکید و نفی	۶۹
قیدهای استثنا	۶۹
قیدهای تکرار	۶۹

- ۷۰ قیدهای کیفیت (چگونگی)
- ۷۰ قیدهای مقدار (کمیت)
- ۷۰ قیدهای زمان
- ۷۰ اضافه تأکیدی
- ۷۱ اضافه بیان (تبیسی)
- ۷۱ حروف رند
- ۷۳ پیشوند «با»
- ۷۴ صفت فاعلی با پسوند «گ»
- ۷۴ صفت فاعلی با پسوند «کار»
- ۷۵ اوزان صیغه‌های مبالغه عربی
- ۷۵ ضمائر مبهم
- ۷۷ صفت‌های مبهم
- ۷۸ شبه جمله
- ۷۹ بدل یا عطف بیان
- ۸۰ حروف ربط
- ۸۱ فعل ماضی نقلی
- ۸۱ فعل مستقبل محقق الوقوع
- ۸۲ فعل آینده
- ۸۳ جمله تعجبی

۸۴	نشانه‌گذاری
۸۴	تأکیدهای بلاغی
۸۴	تأکیدی بودن جملات خبری
۸۵	رساندن تأکید از طریق آنچه در پس و پیش جمله اصلی می‌آید
۸۵	استعاره
۸۶	عزل از خبر به انشا
۸۷	تکرار
۸۸	سوگند
۸۸	بدل
۸۸	استفاده از ضمایر
۸۹	نکره آوردن مسندالیه
۸۹	استفاده از صفت‌های اشاره «آن» و «این»
۹۰	مسندالیه همراه با صفت مبهم
۹۱	واژه «آن» به معنی «هر»
۹۱	آوردن مسند الیه با موصول «که»
۹۲	مسندالیه به صورت جمع
۹۲	مسندالیه مقید به قید تأکید
۹۲	استفاده از ضمیر جمع به جای مفرد
۹۳	آوردن ضمیر منفصل و متصل (شناسه)

- آوردن مسند به صورت جمع ۹۴
- جمع آوردن هم مسند و هم مسندالیه ۹۵
- نکره آوردن قید زمان برای تأکید بر تقلیل یا استبعاد ۹۵
- جابه‌جایی اجزای جمله برای تأکید ۹۵
- تقديم مسند و تاخير مسندالیه ۹۶
- استفاده از فعل ماضی به جای مضارع ۹۷
- اغراق جهت تأکید ۹۸
- تقریر خبر برای جذب توجه و تأکید ۹۸
- مقدم شدن ندا در جملات امری ۹۹
- ایضاح پس از ابهام ۹۹
- جمله معترضه ۱۰۰
- قصر یا حصر ۱۰۰
- به کار بردن ادات حصر و قصر ۱۰۰
- قصر از طریق تکرار ۱۰۱
- تقديم ما حقّه التأخير ۱۰۱
- اطناب ۱۰۳
- ایضاح بعد از ابهام ۱۰۳
- تکرار جهت تأکید ۱۰۴
- ذکر خاص بعد از عام ۱۰۴

- ۱۰۵.....تأکید در مبالغه
- ۱۰۶.....تکمیل و رفع شبهه
- ۱۰۶.....ایغال و التفات
- ۱۰۷.....حشو ملیح
- ۱۰۸..... مترادفات
- ۱۰۹..... بسامت
- ۱۰۹.....تأکید صوتی (تکیه)
- ۱۱۱.....فصل سوم- بربرها، تأکید عربی و فارسی
- ۱۱۳.....تأکیدهای نحوی / دستور
- ۱۱۳.....تأکید لفظی
- ۱۱۴.....تأکید معنوی
- ۱۱۴.....تأکیدهای بلاغی
- ۱۱۴.....مفعول مطلق
- ۱۱۴.....مفعول مطلق تأکیدی
- ۱۱۵.....مفعول مطلق نوعی
- ۱۱۷.....مفعول مطلق عددی
- ۱۱۸.....جانشینان مفعول مطلق
- ۱۲۲.....حذف عامل مفعول مطلق
- ۱۲۷.....نون تأکید ثقیله و خفیفه

۱۲۷	ضمیر شأن و قصه
۱۲۸	إِنَّ وَّ أَنَّ
۱۲۸	لای نفی جنس و اسم نکره در سیاق نفی
۱۲۹	سین در فعل مستقبل
۱۲۹	«لن»
۱۳۰	«قد» بر سر فعل ماضی
۱۳۰	حصر یا قصر
۱۳۰	نفی و إلاً
۱۳۱	إِنَّمَا / أَنَّمَا
۱۳۱	ضمیر فصل
۱۳۱	کلاً
۱۳۲	منابع